

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	6
DEEL 1 – DE PROFESSIONALS	6
Auteursrecht	7
Producer	11
Scenario	16
Regie	20
Bedrijfsfilm	26
Redacteur	28
Verslaggever	30
Voice over	35
Presentatie	38
Presentatiecoach	42
Visagie	47
Styling	50
Grime	52
Casting	57
Agent	61
Decorontwerp	64
Decorbouwer	70
Lichtontwerp	72
Opnameleider	77
Camera	82
Geluid	88
Video editing	92
Audionabewerking	97
Filmen met je spiegelreflex	101
Laat je adviseren	103
DEEL 2 – HOE ZIT DAT SHOT?	106
DEEL 3- 50 TIPS	164

	AUTEURSRECHTEN	NABURIGE RECHTEN	PORTRETRECHTEN
producent	X	X	
regisseur	X		
scenarioschrijver, dialoogschrijver	X		
acteurs, figuranten		X	X
cameraman	X		
componist en tekstschrjver van muziek	X		
band/orkest die muziek uitvoert		X	
overige crew: casting, visagie, styling, decor, geluid, montage, etc.	soms		

Wie heeft welke rechten?

Bij het maken van een film, een video, een tv-programma of welk ander audiovisueel werk dan ook kunnen veel mensen betrokken zijn. Kijk bijvoorbeeld maar naar de mensen die worden vermeld in de aftiteling van een bioscoopfilm. Deze medewerkers zouden in beginsel ook mederechthebbenden kunnen zijn.

Je zou het ongeveer als hierboven kunnen indelen.

In het geval van een voltooide film geldt een bijzondere regeling voor de producent: de producent heeft in dat geval in principe de auteursrechten van alle medewerkers aan een film, met uitzondering van de componist en tekstschrjver van de filmmuziek. De producent moet de medewerkers dan wel een ‘billijke vergoeding’ betalen. Dit vergemakkelijkt de exploitatie van een film door de producent: hij hoeft dan niet steeds bij iedere vertoning of uitzending van alle medewerkers (mede-auteursrecht-hebbenden!) eerst toestemming te vragen.

Gebruik van bestaande muziek en bestaand beeldmateriaal

Wanneer je bestaande muziek onder jouw filmpje wilt zetten moet je toestemming hebben van de maker(s) van die muziek. Dit geldt niet voor klassieke muziek die ouder is dan 70 jaar. Echter, je moet hierbij weer wel opletten of de uitvoerende van die muziek (de artiest of het orkest) mogelijk naburige rechten heeft. Je mag Beethoven dus gebruiken, maar niet zomaar de techno trance uitvoering van Beethoven die is gemaakt door een hedendaagse artiest of band.

Om toestemming te krijgen kun je contact opnemen met het management of de platenmaatschappij van de uitvoerende artiest. Wanneer jouw werk niet commercieel is zal er meestal geen probleem worden gemaakt. Is jouw werk wel commercieel dan willen ze natuurlijk graag ook geld zien. En wat voor muziek geldt, geldt ook voor bestaand beeld. Vaak wordt muziek van internet gedownload. In Nederland is het downloaden van muziek niet illegaal. Het uploaden van muziek waar je geen toestemming voor hebt is echter wel illegaal.

Wanneer je peer-to-peer (P2P) software zoals Transmission en uTorrent gebruikt voor het downloaden, dan ben je tegelijk bezig met uploaden.

In mijn begintijd aan de New York Film Academy liep er natuurlijk van alles fout en werd je genadeloos afgestraft. Maar je leerde wel dat regisseren een serieus vak is waar heel erg veel bij komt kijken. Eenmaal terug in Nederland nam ik zowel betaalde als onbetaalde klusjes aan, van opnameleider tot planner. Ik deed alles zolang ik maar op een set kon zijn om te kijken en al werkend verder te leren. Uiteindelijk kwam ik bij de serie ZOOP terecht waar ik als opnameleider aan de slag kon en binnen een jaar was ik First Assistant Director (A.D.) voor de laatste twee ZOOP-films. Die functie is overigens niet hetzelfde als regie-assistent. Een regie-assistent houdt zich vooral bezig met het inhoudelijk assisteren van de regisseur en de administratie van het gefilmde materiaal, terwijl een A.D. zich bezighoudt met de organisatorische en logistieke kant van het filmen. Dat was echt heel hard werken maar vanaf dat moment klom ik langzaam op tot zelfstandig regisseur.

De allerbelangrijkste tip die ik jonge filmmakers zou willen geven is om nooit te vergeten dat alles begint met het scenario. Dat is jouw basis en dat moet eerst zo goed mogelijk zijn. Je moet er altijd voor oppassen dat je niet te snel begint met filmen. Ga eerst aan je bureau zitten en denk heel goed na. Dat kost je helemaal niets! Haal het diepste en beste uit jezelf en laat het aan anderen lezen. Luister naar hun reacties. Pas wanneer alles helemaal perfect is en je echt niets meer kunt bedenken om het nog beter te maken, dan pas moet je gaan filmen. Een slecht verhaal verfilmen, blijft een slecht verhaal. Een goed verhaal verfilmen kan bijna niet fout gaan. De enige manier om het vak van regisseur te leren is in mijn ogen door het gewoon te gaan doen en vasthoudend te zijn. Tegenwoordig kan iedereen filmen want iedereen kan wel een cameraatje kopen of desnoods neem je een gsm met ingebouwde videocamera. Dus iedereen kan gaan beginnen met filmen. Natuurlijk heb je ook een theoretische onderbouwing nodig, maar die is niet het allerbelangrijkste. Wel vind ik dat mensen ook een tijd als opnameleider, regie-assistent of als assistent-regisseur werken. In die functie leer je op de set namelijk vreselijk veel en dat heb je allemaal nodig om later een goede zelfstandige regisseur te zijn. Verschillende regisseurs hebben verschillende doelen in hun leven. De ene wil graag heel erg kunstzinnig bezig zijn en daarmee een grote prijs binnenhalen. Voor mij is de ultieme droom dat

zoveel mogelijk mensen mijn creaties zien en dat ze die leuk of mooi vinden.

me zien waar de goede takes zitten die gebruikt moeten worden. Dat lijkt misschien op het eerste gezicht makkelijk, maar dat is het niet. Het kan best gebeuren dat een goede take van het ene shot niet naadloos past tegen de goede take van het volgende shot. Dat mag de editor dan gaan oplossen. Als de editor de ruwe versie klaar heeft kom ik bij hem zitten en beginnen we aan de eindmontage. Tijdens die fase wordt alles strak aan elkaar gezet, hier en daar een beetje opgepoetst en vervolgens mooi afgewerkt.

Naast regisseur voor series zoals SpangaS maak ik ook reclamefilms. In tegenstelling tot televisiedrama is er voor commercials meestal wel veel tijd en geld beschikbaar. De manier waarop deze commercials worden gemaakt is heel anders dan die van een serie en gaat als volgt.

Het bedrijf dat de reclamefilm wil wordt 'de klant' genoemd. Die klant heeft een reclamebureau ingeschakeld en samen hebben ze besloten dat ze een reclamespotje willen laten maken. Ook bedenken ze alvast een kort scriptje van enkele zinnen waar dat spotje over moet gaan. Het reclamebureau gaat

vervolgens op zoek naar iemand die het spotje kan gaan maken. Meestal kiezen ze voor een bepaalde producent of een bepaalde regisseur. In de reclamewereld heb je echter veel vaste samenwerkingsverbanden tussen producenten en regisseurs. Dat houdt in dat wanneer je voor de ene producent kiest, je er automatisch een bepaalde regisseur bij krijgt. Of omgekeerd, wanneer je voor een bepaalde regisseur kiest, krijg je er 'zijn' producent bij. Natuurlijk maakt het uit of je een grote naam in het vak bent of niet. Zelf loop ik nog niet zo heel lang mee en zit met een aantal andere regisseurs bij de producent maarten.nl. Daar zitten allerlei regisseurs met verschillende specialisaties. Ik ben vooral een drama- en spelregisseur, anderen zijn bijvoorbeeld heel goed in het prachtig filmen van auto's of zijn goed in het gebruik van allerlei digitale technieken.

Wanneer je bent uitgekozen krijg je van het reclamebureau hun scriptje van een paar regels dat je vervolgens moet interpreteren en er je visie op los

volgende klant aan het werk gaan. Die kwast moet eerst goed gereinigd zijn en daar heb je speciale middelen voor. Het is dus ontzettend belangrijk dat een visagiste haar gereedschap, van kwasten, kammen en haarborstels, goed bijhoudt. Ik loop regelmatig bij producties binnen en kijk alleen maar in de koffer van de visagiste. Aan de manier waarop de koffer is onderhouden, kan ik opmaken of iemand netjes werkt.

Helaas worden visagisten vaak pas erg laat ingehuurd. Soms zelfs te laat. Bovendien willen producers dat alles voor steeds minder geld gedaan wordt, terwijl zij daarnaast juist meer mensen in een kortere tijd door de visagie willen laten verzorgen. Toch ontkomt men er met de komst van High Definition TV niet aan dat er meer tijd aan visagie besteed moet worden. De haarscherpe weergave van HD-TV maakt dat zelfs de kleinste onvolkomenheid (in het gezicht) zichtbaar is. Koppig is inmiddels bij diverse HD-TV producties betrokken

geweest en dat heeft ertoe geleid dat we een speciale range van make-up en de ontwikkeling van nieuwe visagietechnieken gebruiken waardoor de kleinste onvolkomenheid onzichtbaar wordt voor de camera's.

Met de toename in het aantal bedrijfsfilms, zowel groot als klein, zie je ook een toename in de behoefte aan visagisten. In het bedrijfsleven betalen ze overigens beter dan bij de media. Door de komst van HD-TV ligt er hoe dan ook een goede toekomst voor visagisten. Om aankomende visagistes praktijkgericht te begeleiden en op te leiden heeft Koppig een samenwerkingsverband met de Hilversumse make-upschool Studio Bessels. Naar onze mening is dit de beste opleiding in Nederland. Regelmatig krijg ik van nieuwe freelancers een portfolio toegestuurd met hun werk. Maar zelfs wanneer ik onder de indruk ben van een bepaalde portfolio, dan betekent dat nog niet dat ik die persoon de volgende dag een klus geef. Ik neem eerst

een soort examen af, een test. Twee keer per jaar laat ik al die mensen tegelijk komen op een zogenaamde 'voorwerkdag'. Ik heb dan met ieder van hen een persoonlijk gesprek en geef ze de kans om te laten zien wat ze kunnen. Ze hebben dan een model meegenomen en beginnen met een basis make-up. Daar moet vervolgens een presentatie visagie op en die moet weer worden opgezet naar een glamour make-up. In dat laatste geval moeten alle toeters en bellen uit de kast gehaald worden. Ik laat het resultaat ook door een aantal anderen beoordelen en soms komt daar een verrassende conclusie uit. Want niet alleen het uiterlijke resultaat geldt. Ook de houding van de visagiste is belangrijk. Er zijn visagisten afgefallen omdat ze bijvoorbeeld veel te bijdehand waren en we problemen voorzagen in de samenwerking tussen haar, ons en toekomstige opdrachtgevers. Maar omgekeerd kan ook gebeuren. Dan krijg ik een negatief advies en beslis desondanks om iemand toch aan te nemen, gewoon op mijn intuïtie. Dat is nog altijd goed gekomen.

Styling

Zoals Nelleke Plagman al zei: Een visagist is geen stylist. Een stylist(e) is de man of vrouw die bij een televisieprogramma zorgt voor de kleding en styling van bijvoorbeeld de presentator of van de acteurs bij een dramaproductie. Ze zijn natuurlijk ook in de theaterwereld te vinden waar ze verantwoordelijk zijn voor het uiterlijk van artiesten, muzikanten en dansers.

Nicolas Boyer is de stylist bij onder meer de dramaserie *SpangaS* en *De Leeuwenkuil*. Maar ook bij entertainmentseries zoals *The Bachelor* en *Take Me Out*. In 2004 was hij klaar met zijn studie marketing en communicatie aan de 'The New School For Information Services'. Deze brede studie vereiste een jaar stage en met zijn grote interesse in mode en styling kon hij achtereenvolgens terecht bij Jil Sander in Hamburg en Blinc Fashion Brands in Amsterdam. Kort daarop vond Nicolas de perfecte plek; de bekende politiserie *Baantjer*. Hij werd telefonisch aangenomen als kledingstagiaire en mocht meteen de volgende dag beginnen. Het werd voor hem een fantastische tijd met lange dagen van hard werken, maar ook met veel gezelligheid en leuke feestjes. Omdat de twee stylisten die deze serie stylden ook de series *Grijpstra & De Gier* en *Spangen* voor hun rekening namen, mocht

CAMERA

Er zijn in wezen twee verschillende soorten cameramensen. Je hebt de mensen die in de studio staan om televisieprogramma's in beeld te brengen, en je hebt de zogenaamde ENG-cameramensen. De afkorting ENG staat voor Electronic News Gathering. Dit zijn de cameramensen die je aan het werk ziet bij het filmen van nieuwsberichten en reportages op locatie. De cameramensen in de studio volgen veelal de aanwijzingen van de regisseur, waarbij zij overigens – meestal tijdens repetities – zelf ook wel shots 'aanbieden' zodat de regisseur een betere keuze kan maken. Een ENG-came-

raman werkt veel meer zelfstandig en moet dan ook van veel meer markten thuis zijn. Dit stukje gaat daarom over het werk van een ENG-cameraman. Om een goed idee van dat werk te krijgen volgen we hier de loopbaan van Roel van Hees.

Wanneer iemand specifiek ENG-cameraman wil worden dan loopt hij al gelijk tegen een probleem aan; er is geen openbare opleiding voor. Dus geen 'school voor cameramensen' waar iedereen zich zomaar kan inschrijven. Dit komt waarschijnlijk omdat de arbeidsmarkt voor ENG-cameramensen

dramaserie, wordt monteren “de kunst van het weglaten” genoemd. Vaak heeft de regisseur met diens cameraman veel meer materiaal gefilmd dan nodig is voor het programma. Er moeten dan ook keuzes gemaakt worden. Daarbij moeten de regisseur en de video-editor zich steeds weer afvragen: wat wil ik met dit shot zeggen? Denk je in dat je naar een reportage over een fabriek kijkt. Het eerste shot is een groot totaal van het gebouw waar dikke witte wolken uit een hoge schoorsteen komen. In het volgende shot zie je verwelkte bloemen en een dood vogeltje naast een modderpoel. Onmiddellijk trek je de conclusie dat het hier om een gifabriek gaat. Maar wanneer je het totaalshot laat volgen door bloeiende bloemen en tjiplende vogeltjes dan is het effect heel anders. Zonder dat je ook maar een woord hebt gesproken, heb je in beeldtaal van alles gezegd. Een video-editor helpt de regisseur vaak bij de keuze van diens shots. Soms maakt een regisseur of cameraman een shot dat hij werkelijk fenomenaal vindt. Maar helaas blijkt even regelmatig dat zo’n shot in de montage niet ‘werkt’ of niets toevoegt. Dan is er maar één keuze, weg ermee. Dit wordt ook wel ‘Kill your darlings’ genoemd. Wanneer je iets wilt zeggen met beelden, hoef je overigens niet altijd alles in detail te tonen. Wanneer een meisje een jas van de stoel grist, hoef ik haar die

niet te zien aantrekken, de deur openmaken, de trap af gaan en naar de voordeur lopen. Na het pakken van de jas kan de editor gelijk met een harde ‘las’ (het moment waarop het ene shot overgaat in het andere) naar een buitenshot gaan waar je na een halve seconde een voordeur ziet openzwaaien en het meisje, met haar jas aan, naar buiten ziet komen.

De spanning in een scène kan worden opgebouwd door de lengte van een shot aan te passen. Een mooi voorbeeld is de man die naar zijn auto loopt. Wanneer hij slechts kort naar zijn auto kijkt gaat de toeschouwer ervan uit dat alles normaal is. Hoe langer hij echter naar zijn auto kijkt, hoe meer de toeschouwer vermoedt dat er iets aan de hand is.

Shots moeten binnen een scène met elkaar ‘matchen’. Dat betekent dat personen en voorwerpen op dezelfde plaats staan ten opzichte van hun omgeving. Zeker wanneer je met één camera werkt en een scène opneemt vanuit verschillende camera-standpunten (waarbij dat stukje soms een paar keer wordt overgedaan) moet je telkens opletten dat alles iedere keer matcht. Staat bij de nieuwe opname het glas dat was opgepakt weer terug op dezelfde plaats op tafel? Hangt de handdoek weer op het rek? Als de persoon in beeld een slok neemt en dan de tekst

LAAT JE ADVISEREN

Videofilmen is zo populair dat met name steeds meer jongens het gaan doen. Vol enthousiasme kopen ze een nieuwe of tweedehands camera en willen aan de slag gaan. Om er vervolgens achter te komen dat er allerlei mankementen aan de camera zitten of dat ze niet goed hebben nagedacht over de lampen die ze willen gebruiken. Ze blijken opeens een steviger statief nodig te hebben, of een reflector. Allerlei grote en kleine dingen die allemaal geld kosten. Geld dat je maar één keer kunt uitgeven.

In 2008 staken de professionals Wijtze Velema, Niels Lubbers en Wilfred Bouchier de koppen bij elkaar om een manier te bedenken waarop ze zowel (jonge) amateurs als professionals konden adviseren zodat die zich alleen nog maar op de cre-

atieve kant hoefden te richten. Uit hun initiatieven kwam het nu bekende Cameratools voort. Cameratools is een in Apeldoorn gevestigde organisatie die adviezen geeft, workshops organiseert en een eigen winkel heeft waar je, ook online, de juiste spullen kunt halen. Niet alleen nieuw, maar ook occasions.

Digitale camera's

Natuurlijk wil je de beste beeldkwaliteit. Je kunt dan een digitale spiegelreflexcamera (DSLR) kopen (waar je ook mee kunt filmen) of een digitale videocamera. Wil je de natuur in dan is er ook de digitale wildlifecamera. Heel spannend zijn de action camera's die je bijvoorbeeld op een helm kunt

Ten voeten uit

Close-up

Plain American

Full close-up

Medium shot

Extreme close-up